

REDACȚIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Seriozitate neîntreruptă nu se
primește.
Manuscrisurile nu se restituie.
Inserate
se primesc la Administrațiunea
Brașov și la următoarele
BIBLIOTECI de AMATORI:
In Viena la M. Dukes Nachf.,
W. Augenthaler & Emmerich
Lauer, Heinrich Schalk, A. Op-
pelt Nachf., Anton Oppelt.
In Budapesta la A. V. Golber-
ger, Ekstein Bernat, Iuliu Le-
opold (VII. Erzsébet-körút).
Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o coloană 10 bani
pentru o publicare. Publicări
mai dese după tarif și invo-
luntar. — REGLAMUL pe pagina
5-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

ANUL LXXII.

Telefon: Nr. 226.

GAZETA apare în fiecare:
Abonamente pentru Austro-Ungari
Pe un an 24 cor., în șase lei.
12 cor., pe trei luni 6 cor.,
în 3 lei de Duminică 4 cor., pe tr.
Pentru România și străinătate.
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
în 3 lei de Duminică 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectorilor.
Abonamentul pentru Brașov:
Administrațiunea, Piața mare
nr. 30, etajul I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dusul acasă: Pe un an 24
cor., pe șase luni 12 cor., pe
trei luni 6 cor. — Un esem-
plar 10 bani. — Atât abona-
mentele, cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 27.

Brașov, Vineri 6 (19) Februarie

1909.

Protestarea lui Batthyany.

Era invederat că simțindu-se mușcați ca de un șarpe de constatările deputatului Maniu — căci numai constatările au fost — independenței și aderenței lui Andrassy din majoritate nu vor lăsa să treacă acel discurs care fusese ilustrat numai de năpustirea sălbatică a deputaților unguri prezenți cu strigăte, injurături și amenințarea cu pumnii contra vorbitorului, fără ca să revină a supra lui și să-l combată după cum numai ei știu să combată. Și-au ales ca vorbitor general pe acel grof Batthyany, care are ambiția să treacă de un binevoitor al naționalităților și de unul, care s'ar simți fericit să poată să le impace cu Maghiarii. Acesta avea dar să zdrobească pe acel temerar deputat român, care s'a încumetat să spună în dietă, că Românii nici în și prin armată nu vor să fie maghiarizați.

Toată înscenarea vorbirii acestui vorbitor combatant al independenților a avut o trăsătură teatrală. S'a întâmplat că deputatul Maniu a trebuit să plece într-o afacere urgentă de proces și a rămas în cameră dintre naționaliști singur deputatul Ștefan C. Pop, care a trebuit să întâmpine atacurile combinate ale falangei celor revoltați.

Teodor Batthyany, după ce a fost însărcinat de conferența partidului independențist cu misiunea „de a respinge atacurile lui Maniu” a început prin a califica afirmările acestuia privitoare la limba maghiară de „inzulte” și „vătămări temerare” ale „națiunii”. Il condamnă mai ales, că a vorbit în numele întregului partid naționalist, ceea ce în Viena și în străinătate va face impresiunea, că toți cetățenii nemaghiari judecă ca și el; aceasta însă nu ar fi adevărat, cum ar dovedi-o ultimile alegorii de deputat. Scopul final al partidului independențist, este crearea armatei independente maghiare. Suntem încă departe de drept, zice Batthyany, de această țintă și există partide în țară, cari nici nu o urmăresc, dar fiecare cetățean credincios vede necesitatea de a se introduce de pe acum limba maghiară, simțul național maghiar în regimentele din Ungaria ale armatei comune. Aceia, cari își oferă necondiționat serviciile Vienei, nu folosesc nici armatei nici statului maghiar. Zice că în discursul lui Maniu s'a manifestat tot acel mers al ideilor, care s'a văzut în vorbirile ținute în Decembrie anul trecut în camera seniorilor austriaci, cu ocaziunea dezbaterii asupra postulatelor militare maghiare.

Nu vrea să zică, că astfel de vorbiri sunt comandate sau plătite, dar dacă ele formează aserțiuni spontane, atunci cad în sfera trădării de patrie și servesc numai contrariilor patriei, amicilor Marelui Austriei. Românii socotesc că între coroană și națiune nu poate să se stabilească o înțelegere și că deci se va înființa o Daco-Românie. Naționaliștii sperază că

intr'un apropiat viitor aici ca și în Austria se va face o schimbare radicală, în urma căreia vor putea trage foloase. Ei se înșală însă, căci fie care primejdie va uni iarăși pe toți Ungurii într-o singură tabără.

A sfârșit cu asigurarea, că camera nu va mai tolera a doua oară astfel de atacuri și deputații unguri vor proceda cu deputații naționalităților așa cum merită, ca cu niște trădători de patrie.

Expunerile și expectorările lui Batthyany au fost însoțite firește de strigătele de indignare și aplauzele soților săi de principiu și numai din când în când aceste izbucniri orcanice se descăreau asupra capului singurului reprezentant naționalist, ce era de față și arunca ici colo câte o vorbă de întrerupere prin care lua în apărare pe Maniu.

Protestările lui Batthyany au fost — grozave. dar nu schimbă nimic din trista realitate a stărilor dela noi.

Kossuth la Viena. Semioficiosul lui Kossuth „Magyar tudósító” anunță, că audiența lui Kossuth la Viena e stabilită pe Marți 23 Febr. n. Kossuth a rugat pe amicii săi, să se lase de planul de a-l însoți la Viena Kossuth va pleca dar acolo însoțit numai de contele Apponyi.

Inarmările Serbiei. Din Belgrad se anunță că comisiunea financiară a camerei s'a înțeles cu ministrul de război Zivkovic, ca creditul cerut pentru înarmare să se reducă deocamdată la 11 milioane, care însă să se încuvințeze imediat. Ministrul va cere mai târziu un nou credit. Ministrul de finanțe a declarat că are acoperire pentru cele 11 milioane. E speranță dar că Zivkovic va rămânea la postul său.

Rusia și Serbia. Corespondentul din Belgrad al lui „Daily Telegraph” află din cel mai bun izvor, că ambasadorul rusesc de acolo n'a dat nici un sfat Serbiei, ca să nu trimeată memorialul său puterilor. Jocul duplu al politicei rusești! „Stampa” află că același ambasador rusesc din Belgrad, Sergeiev, va merge în misiune specială peste Viena la Petersburg.

Din dieta ungară.

Scene tumultuoase.

În ședința de alături a dietei a luat cuvântul, precum știm, dep. Dr. Iuliu Maniu la proiectul contingentului de recruți, scoțând din sărite pe patrioții șovinști tentați. În următoarele lăsăm să urmeze mai pe larg cele spuse de d-l Maniu și întreruperile nevalificabile ce i-s-au adresat:

Dep. Maniu își începe discursul cu întrebarea: dacă armata în formațiunea ei actuală corăspunde datorințelor ei sau nu? Scopul armatei este deoparte să asigure pe seama popoarelor mai mici pacea și dezvoltarea lor, de altă parte să se opună atacurilor eventuale din afară. Din punctul acesta de vedere armata și-a împlinit în trecut în toate privințele chemarea. Austro-Ungaria este astăzi în șirul celorlalte state o necesitate istorică. Chemarea monarhiei noastre s'a schimbat în decursul vremurilor. Astăzi ea are menirea să apere orientul. Să ne întrebăm acum: dacă puterea armată a monarhiei e capabilă astăzi să-și îndeplinească această chemare? Părerile în privința aceasta diferă. Astăzi în Ungaria popoarele mai mici, naționalitățile, sunt oprimare. Tendința

vieții de stat din Ungaria este asigurarea prepotenței rasei maghiare pe toate terenurile (Mișcare și zgomot). Celelalte popoare sunt împedecate în dezvoltarea lor (Contraziceri în stânga), din care cauză ele sunt nemulțumite. Acum se intenționează a se introduce acest spirit și în armată. (Contraziceri). Toate instituțiile se consideră astăzi de mijloace eficiente de maghiarizare (Contraziceri). Pe fiecare individ vreau să-l maghiarizeze. (Voci în stânga: Fără îndoială! Aceasta o vom!) Dep. Maniu: Prin urmare, ca Român, mi-se poate lua în nume de rău... (Mare zgomot. Voci: Du-te în Români!) Dep. Maniu: ...dacă voi lupta cu toată puterea și cu toate armele în contra acestor tendințe ale D-Voastră? Această tendință se manifestă în toate instituțiile statului. (Mare zgomot. Dep. Okolicsanyi: Trebuie să se manifeste.) Dep. Maniu: D-Voastră recunoașteți prin urmare pe față aceste tendințe. D-V. voiți să introduceți maghiarizarea și în armată. (Mare zgomot. Dep. Okolicsanyi: Armata e a statului ungar!) Dep. Dr. Pop: Scopul armatei nu e a maghiariza ci a apăra patria! (Dep. Okolicsanyi: Sunteți trădători de patrie. Preș. îndrumă la ordine pe întrerupător.) Dep. Dr. Maniu: Noi suntem gata a oferi armatei toate mijloacele din punct de vedere al apărării patriei, nu vom însă s'o puneți în serviciul maghiarizării. (Mare zgomot. Voci: Nemai pomenii!) Dep. Nagy Emil: Așa nu ne putem împăca!

Dep. Maniu: Ne vom lupta din toate puterile în contra maghiarizării prin armată. (Zgomot infernal. Voci: Suntem Maghiarii! Aceasta e dieta maghiară! O voce: Eroism valah!)

Dep. Dr. Pop: Eroismul nostru nu-l poate să-l tragă la îndoială cine cunoaște istoria! (Voci: Zlatna! A-ți ucis femei și copii!)

Dep. Pop: Aceasta a-ți făcut-o și voi! (Mare zgomot. Președintele sună.) Dep. Maniu: Această tendință o conzider de foarte periculoasă pentru armată. (Mare zgomot. Voci: Du-te în Austria!)

Nagy Emil: E o obrăznicie a spune așa ceva! (Mare zgomot. Președintele sună.) Dep. Dr. Pop: Nu terorizați! (Mare zgomot.)

Thaly Ferencz: Sau vă purtați ca patrioți, s'ou duceți-vă în Austria! Dep. Maniu: N'am venit în această cameră, ca să vă spun lucruri plăcute. (Zgomot tot mai mare. Voci: Aceasta este Ungaria! În parlamentul ungar nu e permis a vorbi astfel!)

Dep. Maniu: În butul terorizării D-Voastră voi spune aici tot, ce-mi pare la loc. (Zgomot infernal. Deputații sar de pe locurile lor și încunjură pe orator, amenințându-l.)

Președintele: Rog liniște. Rog pe d-l dep. Nagy să se calmeze! (Voci: E imposibil! Aceasta n'o putem suferi). Fiecare deputat are dreptul să ia cuvântul. Vă rog să vă anunțați la cuvânt și să desmințiți, pe orator. (Mare zgomot). Acesta e modul corect. Prin întreruperi faceți imposibilă dezbaterea. Dacă zgomotul nu va înceta, voi fi nevoit a suspenda ședința.

Dep. Maniu: Convingerea mea este că nu e permis a introduce în armată maghiarizarea (Zgomot infernal. Strigăte: Nu mai vorbi! Să nu-l mai ascultăm! Aceasta e porcărie. E o obrăznicie nemaipomenită! La ordine!)

Dep. Fodor Kalman (cătră Maniu): Degeaba stai acolo ca o statuă de peatră! Nu te ascultăm. (Voci: Ce statuă? Un murdar! Afară cu el! Să-l dăm afară! E mai rău ca Vaida! Moț trădător!)

În mijlocul unui zgomot infernal președintele suspendă ședința.

După redeschidere președintele a

trage atențiunea dep. Maniu, că a atacat vehement limba statului maghiar și că a uitat, că în Ungaria limba maghiară e limba statului. În nici un parlament al lumii nu s'ar permite a agita în contra limbei statului. Dacă vei continua în modul acesta, îți voi lua cuvântul.

Dep. Maniu: Convingerea mea este, că cel mai puternic sprijin al Austriei și Ungariei, pentru a-și putea îndeplini chemarea istorică, este armata. (Mare zgomot. Voci: Nu națiunea?) Am voit să dovedesc că chiar în vederea acestei chemări nu e permis a duce în armată frecările între naționalități.

Președintele (întrerupând pe orator) Noi vom să introducem în armată limba statului maghiar și spiritul național maghiar. Aceasta nu înseamnă introducerea cestiunei naționalităților în armată. Rog pe d-l deputat să țină cont de aceasta, căci în caz contrar îi voi lua cuvântul.

Dep. Maniu: Când iau cuvântul în contra proiectului din punctul de vedere expus... (Voci: Unde s'a comandat această vorbire? La Viena! Duceți-vă la Viena sau la București!)

Dep. Pop: Nu ne ducem nicăiri! Rămânem aici, căci avem dreptul la aceasta. (Mare zgomot.)

Dep. Maniu: ...vreau să spun, ca armata să nu stea în serviciul unor interese particulare. (Mare zgomot. Aceasta e prea mult!)

Președintele: De oarece d-l deputat n'a ținut cont de cele zise de mine, îi iau cuvântul. (Aprobări generale.)

Sedința se închide.

„Domnul Maniu.”

După cele petrecute în ședința de alături a camerei ungare nu e mirare că foile maghiare din Budapesta se ocupă azi toate de domnul Maniu și de vorbirea sa. Ca în toate polemicele ce le poartă aceste foi față cu naționalitățile, ele caută să reducă și acuma toate la persoana, ca să le ia importanța obiectivă și principiară.

„Budapesti Hirlap” începe sub titlul de mai sus cu cuvintele: »Puțin a lipsit și domnul Maniu ar fi pășit-o ca și Vaida... În fața viforului ce l'a provocat, a strigat cătră cameră, că pe dânsul alegătorii nu de aceea l'au trimes aici, ca să spună lucruri plăcute coaliției. Nu știu dacă coaliția reflectează la aceea, ca Maniu să-i spue lucruri plăcute; dar cutez a afirma, că alegătorii săi nici de aceea nu l'au trimes aici, ca să spună națiunii lucruri neplăcute... Domnul Maniu se înșală, dacă crede că el aici reprezintă pe aceia, cari l'au trimes în cameră. Reprezentantul poporului la oaltă și fiecare în deosebi nu reprezintă un cerc electoral, ci reprezintă națiunea întreagă. Maniu este legislator al tuturor, nu al alegătorilor săi și e legislator maghiar, care tocmai așa e dator să vegheze asupra drepturilor suverane ale limbei de stat maghiare, ca asupra oricărei alte instituții naționale. D-nul Maniu are dreptul să aibă vederi deosebite despre cercul de drept al limbei statului și al limbilor naționalităților. Are drept să-și și spună eventual aceste păreri... și nu este cestiune gravă, care cu bună credință și cu tactul corăspunzător să nu poată fi predată în camera maghiară.

Ca să dovedească că tocmai contrarul din ceea ce afirmă e adevărat, »Budapesti Hirlap” face la sfârșit o propunere reacționară: »Să se introducă o praxă, după care să nu fie permis a vorbi în cameră despre anumite lucruri și cestiuni, cari pentru întreaga națiune sunt vătămătoare și iriitoare. Aceasta este răsvărtirea în contra limbei maghiare a statului, care e suverană, sfântă și inviolabilă. Păzirea acestei limbi este unul din cele mai înalte interese ale statului etc. etc. Repetă apoi cu tocită frasă, că e în Interesul ale-

Edict de concurs.

Pentru postul de forestier arhidiecezan al pădurilor domeniului metropolitan și al pădurilor de pe teritoriul domeniilor fundațiilor arhidiecezei greco-catolice de Alba-Iulia și Făgăraș, publicăm prin această concurs cu termenul de 10 Martie st. n. 1909 pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții au să dovedească că au absolvat vre-o academie silvică și că au obținut diplomă de forestier, validă pe teritoriul Ungariei.

2. Pe lângă documentele relative la calificațiunea prescrisă de legile și ordinațiunile vigente, concurenții au să alăture la petiția lor și documentele despre praxa și serviciul lor de până aci, despre purtarea lor oficioasă și morală de până acum și extras matricular de botez.

3. Cercul de activitate al forestierului arhidiecezan este determinat în „Statutele Administrației centrale capitulare” din Blaj și în ordinațiunile relative conzistoriale.

4. Forestierul primește salariu anual de 2000 cor., cuincuenal de câte 200 cor., rețut de cuartir de 400 cor., pașal de călătorie de 700 cor., 8 orgii cubice lemne de foc și îndreptărire la fondul de penziune, ce se va înființa.

5. Concurenții au să și înainteze petițiile până la termenul amintit la Conzistoriul arhiepiscopesc gr.-cat. din Blaj.

Din ședința Conzistoriului arhiepiscopesc gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș, ținută la Blaj în 9 Febr. 1909.

Victor Mihály m. p.,

arhiepiscop și Metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

(2-2.)

2525252525252525

Duminecă în 28 Februarie st. n. a. c. la 3 aare p. m. se va ținea licitație în scris și verbal în localul Școlii Frobeliane a comunei bisericesti „Martinsberg” Strada lungă Nr. 71, pentru arândarea a două părțile de pământuri, 1 sub Nr. top 10839, 10840 și 10841 în estindere de 181 jugăre, 1280 stânjini cuadrati (situat în așa numita marea livădie de fân);

2 sub Nr. top. 10447 în estindere de 19 jugăre, 228 stânjini cuadrati (situat la Ghimbășel lângă fosta moară Hesshaimer).

Condițiile de licitație și a contractului se pot vedea la Domnul curator bisericesc **Karl Platz**, strada lungă Nr. 93.

Brașov, 12 Februarie 1909.

Gustav Schiel,
Prediger.

(2-5.)

De vânzare.

VIN din viile proprii din Siria. Se poate bea și fără apă minerală. Dus acasă 80 fl. litrul; en-gros la vie 40 fileri. Prof. **GYÖRKE**, Strada Fântânii Nr. 13. (487,2-8.)

GEORGE BUCĂ

croitor bărbătesc,

Brașov, Strada Orfanilor Nr. 7.

Confectionează:

Costume moderne.

Fason elegant.

Depozit de

Stofe veritabile englezești.

„VICTORIA“

institut de credit și economii societate pe acții în Arad.

CONVOCARE.

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „VICTORIA”, prin aceasta se invită conform §-ului 17 din statute la a

XXI-a Adunare generală ordinară,

care se va ținea în Arad, la **21 Februarie st. n. 1909**, la 10 oare înainte de amiază în localitățile institutului (Calea Arhiducele Iosif nr. 2).

Obiectele:

1. Raportul direcțiunii și al comitetului de supraveghiere, și stabilirea bilanțului.
2. Deciderea asupra distribuirii profitului curat.
3. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1909.
4. Alegerea a 2 membrii în direcțiune.
5. Modificarea statutelor (§§. 41. 53 54. 55. 56. 57. 58.)
6. Înființarea de filiale.

Domnii acționari, cari doresc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în senzul §-ului 22 din statute, sunt rugați a-și înșina la direcțiune dreptul lor de participare la adunarea generală și eventual dovezile de plenipotențe, cel puțin cu 24 ore înainte de adunarea generală.

Direcțiunea institutului.

Contul Bilanț.

ACTIVA.		Cor.	f.	PASIVA.		Cor.	f.
Cassa în număr	174165 08			Capital societar 6000 acții a Cor. 200.—		1200000	—
Bon în Giro-Conto	100842 92	275008	—	Fond de rezervă*)	976968	—	—
Bon la alte bănci		42980	55	Fond special de rezervă	15000	—	991968
Cambii		9296535	15	Fond de penziuni			126748
Imprumuturi ipotecare		1574155	—	Depuneri spre fructificare			6820492 93
Avansuri pe efecte		36477	—	Depozite de cassă			40734 86
Credite de cont-curent		73815	—	Cambii reescontate			2923947 90
Efecte proprii:				Contribuțiune restantă la depuneri			15591 97
100 000 cor. nom. oblig. com. cu 4%				D videndă neridicată			2658
„Pesti hazai első takarékpénztár- egyesület” à 90	450000			Diverse conturi creditoare			10583 93
100 000 cor. nom. scris. fone. cu 4 1/2%				Interese transitorii anticipate			120452 70
„Egyesült bpesti fővárosi takarékpénztár” à 97	97000			Profit transpus din 1907	10975 98		
25 000 cor. nom. obligațiuni cu 4 1/2%				Profit net	179384 57		190360 55
„Hazai bank részvénytársaság” à 97	24250						
20 buc. acții „Banca austro-ungară” à 1700							
100 buc. acții Ustredni banka ceskych sporitelén din Prága à 400	40000						
50 buc. acții „Magyar pénzüntézetek központi hitelbankja” r. t. à 960	48000						
Acții dela div. bănci și întrep.	85960	779210	—				
Casa institutului și alte realități		311627	68				
Mobilier	10056						
după amortizare	1005 60	9050	40				
Diverse conturi debitoare		30486	58				
Interese transitorii restante		14693	50				
		12443538	84				

*) Cu dotarea din acest an de Cor. 23032.— Fondul general de rezervă se urcă la suma de 1,000.000 Coroane.

Contul profit și pierdere.

DEBIT.		Cor.	f.	CREDIT.		Cor.	f.
Interese pentru depuneri spre fructificare	304118 87			Venit transpus din anul trecut			10975 98
Interese de reescont	145081 04			Interese:			
Spese:				dela cambii	626102 76		
Salare	56135			„ imprumuturi hipot.	119391 28		
Bani de cvartir	10192			„ avansuri pe efecte	2796 24		
Imprimare, diverse p. ați, spese de birou	3288 87			„ cont-curent	5198 10		
Porto	9890 97			„ efecte proprii	34440 30		787928 68
Chirie	4600			Chirie și alte arânzi			18059 79
Marce de prezență	3600			Provizioane și alte venite			19056 50
Contribuțiune	47739 18						
10% dare la depuneri	30411 87	78151	05				
Amortizare din mobilier		1005	60				
Profit transpus din anul 1907	10975 98						
Profit net	179384 57	190360	55				
		836020	95				

Arad, la 31 Decembrie 1908.

Dr. Nicolae Oncu m. p.,
director executiv.

Sava Raicu m. p.,
secretar.

Ioan Moldovan m. p.,
contabil.

Direcțiunea:

Mihai Veliciu m. p.,
președinte.

Roman R. Ciorogariu m. p.,
vica-președinte.

V. Mangra m. p. **P. Truția** m. p. **Dr. N. Cioclan** m. p. **T. Vășianu** m. p. **G. Popoviciu** m. p. **Dr. A. Demian** m. p.

Comitetul de supraveghiere:

Subsemnatul comitet de supraveghiere am examinat conturile prezente și le-am aflat în deplină consonanță cu registrele institutului.

G. Feier m. p. **N. Marcu** m. p. **Dr. S. Ispravnice** m. p. **A. Secula** m. p. **Dr. Cornel Ardălean** m. p.
președinte.